

1. Giriş

Bu çalıştay Yeşil İklim Yeşil Belediye Projesi kapsamında Yeşil Düşünce Derneği ve Bornova Belediyesi Dış İlişkiler Müdürlüğü koordinasyonunda, Bornova Belediyesi'nin Sürdürülebilir Enerji Eylem Planı'nın İklim Eylem Planı'na dönüştürülmesi için bir yol haritası oluşturmak amacı ile İzmir'de 'da Bornova Belediyesi Dramalılar Köşkü'nde 06 Haziran 2018 tarihinde gerçekleştirilmiştir.

Çalışmaya Bornova Belediyesi Çevre Koruma Müdürlüğü'nden Zehra Talas Mustafa Çayır Melis Gülyıldırım, Bornova Belediyesi Dış İlişkiler Müdürlüğü'nden Başak Turhan, Gökçe Sazak, Sedef Korkmaz Doğru, Yağmur Çevik, Erdem Muhtaroglu, Ethem Koca Bornova Belediyesi Kentsel Tasarım Müdürlüğü'nden Deniz Dayangaç, Bornova Belediyesi Planlama Müdürlüğü'nden Nazmiye Özel, Bornova Belediyesi Strateji Geliştirme Müdürlüğü'nden Neslihan Kırmızıgül, Bornova Belediyesi Meclis Üyesi Öğet Nevin Cöcen Efthymia, Demir Enerji Danışmanlık'tan Caner Demir, İzmir Büyükşehir Belediyesi'nden Emin Özgün Türkbay ve Meral Aydın, İzmir Enerji Kooperatifi'nden Çağlar Kalkan, İzmir Kalkınma Ajansı'ndan Hülya Ulusoy Sungur, Seferihisar Belediyesi'nden Aslı Menekşe Odabaş Kırar, Troya Çevre Derneği'nden Oral Kaya, TEMA'dan Tuğa Ağaçayak, proje danışmanı Zeynep İlhan ve Yeditepe Üniversitesi'nden Barış Gençer Baykan, Yeryüzü Derneği'nden Akın Akınsal ve Yeşil Düşünce Derneği'nden Sevil Turan, Melisa Kutluğ, Cihat Demirtaş, Meltem Düzel, Mahmut Boynudelik, Gizem Ballı, İdil Zeynep Dağdemir ve Samet Özer katılım göstermiştir.

Yeşil İklim Yeşil Belediye Projesi, Avrupa Birliği tarafından finanse edilen ve faydalanıcı kurumu Çevre ve Şehircilik Bakanlığı olan "İklim Değişikliği Alanında Ortak Çabaların Desteklenmesi Projesi" kapsamında yürütülmektedir. Proje kapsamında, vatandaşların, girişimcilerin ve yerel yönetimlerin iklim değişikliği, iklim uyumu ve özellikle yenilenebilir enerji üretimi konusunda kapasitelerini artırımını sağlamak, pilot yenilenebilir enerji uygulamalarının tanıtılması ve sera gazı salımlarını azaltmak için iyi uygulamalarının tanıtılması amaçlanmaktadır.

2. Çalıştay programı

- Bornova Belediyesi'nin seragazı Azaltım ve Uyum Eylemlerinin Önceliklendirilmesi
- İç ve Dış Paydaşlarla Koordinasyon
- Bornova Belediyesi'nin Sera Gazı Emisyon Envanterinin Güncellenmesi
- Küresel, Ulusal ve Yerel Yükümlülükler (Paris Anlaşması, Başkanlar Sözleşmesi, Ulusal İklim Eylem Planları)
- Toplumun İklim Eylem Planına Katılımının Sağlanması
- Yerel düzeyde yenilenebilir enerji kullanımının artırılması

3. Çalıştay hedefi

Bornova Belediyesi 2011’de Covenant of Mayors’a (Başkanlar Sözleşmesi) taraf olmuş ve 2020 için sera gazı salımlarını en az %20 azaltmayı taahhüt etmişti. Bu çerçevede Bornova Belediyesi’nin kurumsal ve kent ölçeğinde sera gazı salımlarının yer aldığı Sürdürülebilir Enerji Eylem Planı hazırlanmıştı. Yeşil Düşünce Derneği ve Bornova Belediyesi’nin ortak yürüttüğü “Yeşil İklim, Yeşil Belediye” projesinin temel hedeflerinden biri de Sürdürülebilir Enerji Eylem Planı’nın İklim Eylem Planı’na dönüştürülmesi konusunda gerekli hazırlık yapılmasıydı. Paydaş Çalıştay’ında İklim Eylem Planı hazırlanması için nasıl bir yol haritası izlenmesi gerektiği tartışıldı. Bornova Belediyesi’nin stratejik hedefleri, yasal yükümlülükleri ve olanakları çerçevesinde nasıl bir etkin iklim eylem planı geliştirebileceği paydaşlarca masaya yatırıldı.

4. Çalıştay Notları

İklim Eylem Planı’nın hazırlamasında ölçeğin önemi: Mahalle ölçeğinden başlayarak, ilçe, büyükşehir, bölge, ulusal ve küresel ölçeklerde farklı sorumluluklar ve yetkiler söz konusudur. Atık, konutlar ve ulaşım temalarında özellikle ilçe ve büyükşehir envanterlerinde uyumsuzluklar yaşanabilmektedir. Bornova için İklim Eylem planı hazırlanırken ilçe ve büyükşehir tamamlayıcı şekilde hareket etmelidir.

İklim Eyleminde Eşgüdüm: Bornova Belediyesi’nin etkin ve gerçekçi bir etkin bir iklim eylem planı hazırlaması için İç Paydaşlar ve Dış Paydaşlar ile yakın bir diyalog ve işbirliği içersinde olması vurgulandı. Üniversiteler, Kalkınma Ajansları, Sivil Toplum Örgütleri ile yürütülen ilişkiler iklim değişikliği ekseninde yeniden ele alınmalıdır.

Yerel Yönetimlerde İklim Uzmanlığı: İklim değişikliği sorununun doğası gereği çok farklı alanlardan uzmanlıkların bir araya gelip çözümler yaratması gereği paydaşlarca ele alındı. Bu açıdan belediyenin idari yapılanmasında nitelikli personel sorununun da iklim eylemi için bir sorun olabileceği kaydedildi.

Bilginin ve Çözümlerin Bornova Özelinde Yerelleştirilmesi: İklim değişikliği konusunda küresel ve ulusal bilgi ve çözümlerin yanı sıra yerelin verisine sahip olmak ve yerelin sorunların uygun çözümlerin geliştirilmesi gerektiği paylaşıldı. İzmir’in iki komşu ilçesinin bile iklim değişikliğinden farklı etkileneceği göz önüne alındığında Bornova’nın coğrafi konumu, altyapısı, sanayisi, ekonomisi, tarımı ve enerji potansiyeli gibi konularda iklim değişikliğine ilişkin verilerin toplanması ve çözümlerin yine yerelin özgün koşulları düşünülerek ele alınması vurgulandı.

Stratejik Planlarda İklim

Genelde çevre özelde de iklim ile ilgili konular yerel yönetimlerin stratejik planlarında yer almaya başlasa da hak ettikleri yeri bulamamaktadır. Bu da uzun vadeli öngörülebilirlik ve sürdürülebilirlik sorunları yaratmaktadır. İklim eylem planı stratejik planda yer bulursa

yapılabilirliği ve finansmanı kolaylaştırır. 5 yılda bir yapılan stratejik planlarda süreklilik esas alınmalı ve iklim konularında paydaşlara aktif ve ortak çalışma imkanı yaratılmalıdır. Gerekirse 10-15 yıllık stratejiler benimsenebilmeli. Ayrıca farkındalık yaratmada sivil toplumla bağlar güçlendirilmelidir.

Tematik Yaklaşım

Kentlerde birbirleri ile ilişki içerisindeki Atık, Su Kaynakları, Konut, Ulaşım gibi sistemlerinin iklim değişikliğinin etkileri ile baş edebilme dereceleri ve uyum kapasitelerinin belirlenmesi önemlidir. Bu alanlar ilçenin iklim değişikliğinden görebileceği zararları en aza indirmesi açısından belirleyici olacaktır. Sanayi, eğitim, ticaret, konutlar, otoyol ağlarının birleştiği bir merkez olan Bornova'da gerçekleştirilecek projelerin sürdürülebilirliği dikkate alınmalıdır.

Yenilenebilir Enerji

İklim değişikliği ile mücadelede fosil yakıtlar yerine yenilenebilir enerjilerin kullanılması öne çıkmaktadır. Türkiye'de yerel yönetim gerek enerji politikalarının merkezi şekilde planlanması gerekse de mevzuat yüzünden yenilenebilir enerji yatırımlarına gereken önemi vermemiştir. Bornova Belediyesi bünyesinde İzmir Kalkınma Ajansı desteğiyle 300 kilowattlık güneş enerjisi santralini 2014'te devreye almıştır. Bornova Belediye Meclisi'nin oy birliği ile yenilenebilir enerji kaynağı kullanan binalardan her türlü belediye ücretinin yüzde 25 indirimli alınmasını karara bağlamıştır. Bunun yanı sıra çalıştay katılımcıları belediyenin mevcut tesislerinde yenilenebilir enerji üretiminin hedeflenmesinin önemini vurguladılar. Ayrıca yenilenebilir enerji kooperatifi temsilcileri, yenilenebilir enerji santralleri için arazi tahsisi ve finansman konularında yerel yönetimlerle ortak modellerin hayata geçirilebileceğini belirttiler.

Katılımcılık

Yerel yönetimlerin hizmet ve politika üretiminde katılımcılığın önemi giderek artıyor. İklim değişikliği gibi çok katmanlı ve çok boyutlu bir sorun ile uğraşırken yurttaşların karar mekanizmalarına katılımı, belediyenin iklim eylemleri hakkında bilgi sahibi olması, eğitim ve farkındalık kampanyalarıyla iklim mücadelesinde destek verebilecekleri konulara vakıf olması iklim politikalarının sürdürülebilirliği açısından elzemdir. Sivil toplum kuruluşlarının, sivil inisiyatiflerin yenilenebilir enerji, enerji tasarrufu, atık, ulaşım gibi alanlarda aktif rol alması çalıştayda dile getirilmiştir.

Yerel İklim Politikası: İklim değişikliğinin çoğu zaman teknik bir meseleye indirgenip siyasetten ve katılımcılıktan uzak bir şekilde tartışıldığı bir gerçektir. İklim ile mücadeleyi yerel siyasetin bir parçası haline getirmek ve belediye üst yönetiminin ve seçilmişlerin de iklim eylem planlarını sahiplenmesi ve hayata geçirmeleri için çaba harcaması gerektiğinin önemine dikkat çekilmiştir.

5. Çalıştay çıktısı: İklim Eylem Planı yol haritası

Emisyonların Belirlenmesi

- Emisyon Verilerinin Toplanması
- Sera gazı Emisyon Envanterinin Oluşturulması
- Sera gazı Emisyon Envanterinin Güncellenmesi
- Sürdürülebilir Enerji Eylem Planı'nın güncellenmesi
- Sürdürülebilir Enerji Eylem Planı'nın İklim Eylem Planı'na dönüştürülmesi

Eylemlerin Belirlenmesi

- Azaltım Eylemleri
- Uyum Eylemleri
- Eylemlerin Fizibilite Analizi
- Paydaş Görüşlerinin Alınması

Yükümlülükler

- Paris Anlaşması
- (Başkanlar Sözleşmesi) Covenant of Mayors
- Ulusal İklim Değişikliği Mücadele ve Uyum Eylem Planları
- İzmir Büyükşehir Belediyesi İklim Eylem Planı
- Kalkınma Planları

Yönetim ve Paydaş Yapıları

- Bornova Belediyesi Kurum içi Koordinasyon
- İklim Eylem Planı Grubu'nun oluşturulması
- İklim Eylem Planı Hazırlayan Profesyonel Kuruluşlar (RA Enerji, Demir Enerji, Bölgesel Çevre Merkezi) İzmir Kalkınma Ajansı, ÇMO,
- İklim Eylem Planı hazırlamış Büyükşehir Belediyeleri (İzmir, İstanbul, Bursa, Gaziantep,) ve İlçe Belediyeleri (Kadıköy).

Eylemlerin Uygulanması ve Farkındalık Yaratma

- Toplumun İklim Değişikliği Farkındalığının Artırılması
- Toplumun İklim Eylem Planına Katılımının Sağlanması
- Plan Uygulama Aşamalarının Sivil Toplumla Paylaşılması

6. Kaynakça

- Bursa Büyükşehir Belediyesi. (2015). *İklim Değişikliği Eylem Planı*. Bursa: Çevre Koruma ve Kontrol Daire Başkanlığı.
- Bursa Büyükşehir Belediyesi. (2017). *Bursa Sürdürülebilir Enerji ve İklim Değişikliği Uyum Planı*. Bursa: Çevre Koruma ve Kontrol Daire Başkanlığı.
- Gaziantep Büyükşehir Belediyesi. (2016). *Gaziantep İklim Değişikliği Eylem Planı Yönetici Özeti*. Gaziantep: Çevre Koruma ve Kontrol Daire Başkanlığı.
- İzmir Büyükşehir Belediyesi. (2016). *İzmir Sürdürülebilir Enerji Eylem Planı*. İzmir: Çevre Koruma ve Kontrol Daire Başkanlığı Sağlıklı Kentler ve Temiz Enerji Şube Müdürlüğü.
- Kadıköy Belediyesi. *Kadıköy Belediyesi Sürdürülebilir Enerji Eylem Planı*. İstanbul: Kadıköy Belediyesi.
- Krellenberg, K., & Turhan, E. (2016). *Yerel Yönetimlerde İklim Değişikliği Politikaları: Türkiye'deki Kentler için bir Kılavuz*. İstanbul: Sabancı Üniversitesi İstanbul Politikalar Merkezi